

Työ ja turva -osasto/ML/lv

19.10.2022

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

HE 176/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle työttömien opiskelua ja työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä työttömien opiskelua ja työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa.

Johdanto

SAK kannattaa työttömyysturvalla tapahtuvan sivutoimisen opiskelun selkeyttämistä. Ikävä kyllä hallituksen esityksen vaikutukset jäävät tältä osin liian vähäisiksi.

SAK:n näkemyksen mukaan työttömille henkilöille tulisi suoda laajat opiskelumahdollisuudet työttömyyden aikana ilman vaikutuksia työttömyysetuuksiin silloin, jos henkilö on jatkuvasti työmarkkinoiden käytettävissä. Pohjoismainen työnhakumalli asettaa työttömälle merkittäviä työnhakuvelvoitteita. Jos työtön täyttää palveluprosessin vaatimukset sekä työnhakuvelvoitteensa, ei ole syytä epäillä tämän mahdollisuuksia tai halua työllistyä.

SAK pitää omaehtoisesti opiskelevan työnhakijan työnhakuvelvoitteisiin ja palveluprosessiin tehtävien muutoksien yhteydessä oleellisimpana sitä, että ilman ammatillisia valmiuksia olevien työttömien työnhakuvelvoitteita ei kiristetä. Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työttömien opiskelun tulee olla sujuvaa ja kannustavaa.

Opiskelun vaikutus oikeuteen saada työttömyysetuutta

Hallituksen esityksen mukaan opintojen pää- ja sivutoimisuutta arvioitaisiin opintojen laajuuden perusteella jatkossa vain tiettyjen erikseen määriteltujen opintojen osalta. Työnhakijan muilla kuin erikseen määritellyillä opinnoilla ei olisi vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta.

SAK:n mielestä työttömille henkilöille tulisi mahdollistaa työttömyyden aikainen opiskelu laajasti ilman vaikutuksia työttömyysetuuksiin, jos henkilö on jatkuvasti työmarkkinoiden käytettävissä. Jos työtön henkilö täyttää työhaun ja palveluprosessin velvoitteet ollen jatkuvasti työmarkkinoiden käytössä, miksi hän ei voisi opiskella melko vapaasti haluamiaan opintoja? Näin toimien työttömyysaika voisi parhaiten

Työ ja turva -osasto

19.10.2022

hyödyntää oman osaamisensa kehittämiseen ja työllistymisedellytysten parantamiseen.

SAK esittää, että työttömyyden aikaisten opintojen pää- ja sivutoimisuuden arvioinnista laajuuden perusteella luovutaan, jolloin päätoimisiksi opinnoiksi katsottaisiin vain selkeästi kokonaiseen tutkintoon tähtäävä koulutus.

On todennäköistä, että osa työttömistä jättää toimeentulositystä hakeutumatta myös tutkintoon johtavaan koulutukseen, sillä opintotuki voi olla merkittävästi työttömyysetuutta heikompi. SAK kysyykin, onko parempi, että nämä henkilöt ovat vain työttömiä sen sijaan, että he olisivat opiskelevia työttömiä. SAK:n näkemyksen mukaan opiskelu ja muu osaamisen kehittäminen on aina parempi vaihtoehto kuin pelkkä työttömänä oleminen. Tästäkin syystä opiskelu työttömyysetuudella tulisi olla laajasta mahdollista.

Lyhytkestoisten opintojen osalta hallituksen esitys vastaa pitkälti nykyistä käytäntöä. SAK kannattaa muutosta, että uusien lyhytkestoisten opintojen suorittaminen olisi mahdollista ilman työssäoloehdon täyttämistä, jos edellisten lyhytkestoisten opintojen kesto yhtäjaksoisesti tai jaksotetusti on ollut korkeintaan kolme kuukautta.

Työttömyysetuudella tuetut omaehtoiset opinnot

SAK:n näkemyksen mukaan oleellista on, että eniten osaamisen kehittämistä tarvitsevien mahdollisuudet omaehtoiseen opiskeluun työttömyysetuuden aikana pidetään sujuvina. SAK kannattaa sitä, että ammatillisia valmiuksia vailla olevat omaehtoisesti opiskelevat työttömät ovat jatkossakin kevennetyn työnhakuvelvoitteen piirissä.

Monissa tapauksissa, esimerkiksi kun työnhakijan suorittama tutkinto on vanhentunut tai muuten työmarkkinoiden tarpeisiin heikosti vastaava (mm. rakennemuutostilanteissa tai muista henkilöstä itsestään johtumattomista syistä), voi tutkinnon suorittanut tosiasiaassa vertautua ammatillisia valmiuksia vailla olevaan henkilöön. Heidän kohdallaan nopean työmarkkinakelpoisuuden edistämiseksi tulisi olla mahdollisuus kevennettyyn työnhakuvelvoitteeseen ja palveluprosessiin.

Opiskelua koskeva työttömyysturvan käsittelyprosessi

SAK kannattaa hallituksen esityksen tavoitetta sujuvoittaa työnhakijan työttömyysturva-asian käsittelyprosessia ja turvata työttömyysturva-asoiden viivytyksetöntä käsittelyä. Esityksen mukaan opintojen pää- tai sivutoimisuutta arvioitaisiin tiettyjen opintojen yhteydessä. Muita kuin ennalta määriteltäviä opintoja ei tarvitsisi ilmoittaa TE-viranomaiselle.

Työ ja turva -osasto

19.10.2022

SAK:n näkemyksen mukaan hallinnon ja käsittelyprosessin näkökulmasta vielä parempi vaihtoehto olisi jättää opintojen pää- tai sivutoimisuuden arviointi kokonaan pois muiden kuin selkeästi tutkintoon tähtäävien opintojen osalta. Työttömällä olisi vapaus suorittaa kokonaiseen tutkintoon tähtäävien opintojen ulkopuolelle jääviä opintoja vapaasti työttömyysetuutta menettämättä, kunhan hän vain olisi työmarkkinoiden käytettävissä. Tämän hän voi helposti osoittaa osallistumalla työnhakijan palveluprosessin mukaisiin toimenpiteisiin sekä suorittamalla hänelle määritellyt työnhakuvelvoitteet.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Mikko Laakkonen
Koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiantuntija
mikko.laakkonen@sak.fi